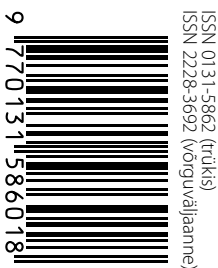


EESTI LOODUS



**Geenid ja käitumine:
veri ajab põdrad võitlema**

**Matkamatid
Ruhnu ja Tansaania
Roo-loorkull tõusulainel**



ISSN 0131-5862 (trükkis)
ISSN 2228-3692 (võrguväljaanne)

9 770131 5862 6

- 2 Toimetaja veerg**
- 3 Sõnumid**
- 11 EL küsib: vastab Sigrid Hade**
- 12 Geenide vastu ei saa?**
Killu Timm kirjeldab geenide ja käitumise seoseid: viimastel andmetel on vast pool määratud geenidest ja pool keskkonnast
- 18 Jänijõgi ja sealne ainulaadne uhtlammimets**
Kuno Kasak ja Kristjan Piirimäe nendivad, et haruldase metsatüübi kõige tõhusam kaitse oleks senised kuivenduskraavid kinni ajada
- 22 Võõrpuuliikidest rikas Ruhnu Heino Kasesalu ja Urmas Roht**
kiidavad Liivi lahe saare pehmet kliimat, mis sobib hästi võõrliikide kasvatamiseks – kui metskitsed puittaimi ära ei sööks
- 28 Roo-loorkull tõusulainel**
Ülo Väli lõpetab loorkullide artiklitriloogia kõige arvukama ja tuntu- ma liigi kirjeldamisega: kunagisest tagakiusatust on saanud sage rööv- lind
- 32 Lepidopteroloogilisi mälestusi**
Mart Niklus meenutab oma liblikakogu saa- mise lugu ja sil- mapaistvamaid putukaid, keda tal on õnnestunud püüda
- 36 Sada rida Eesti loodusest: Kuldkalakese lugu.**
Kaido Kama
- 40 Üks Eesti paigake: Öised liikumised Luke mõisapargis**
Juhani Püttsepp ja Ove Maidla nägid Tartumaa mõisapargis öösel putukaid püüdvat entomoloogi, mitte kunagise mõisahärra vaimu
- 40 Poster: Karl Tammiste**
- 42 Intervjuu: Elu maal on võimalik, aga teistsugune kui linnas**
Bioloogist talupidaja Heikki Luhamaaga vestelnud Toomas Kukk
- 50 Tööjuhend: Millist matkamadratsit valida?**
Timo Palo jätkab matkaja nõus- tamist pealtnäha väga lihtsal tee- mal: kuidas eraldada ennast maa- pinnast tõusvast niiskusest ja kül- mast?
- 56 Looduselamus maailmast: Tansaania looduse pärlid**
Hendrik Relve viib luge- ja Ida-Aafrikasse, kus asuvad Aafrika kõrgeim tipp Kilimanjaro mägi, Ngorongoro kaitseala ja Serengeti rahvuspark
- 60 Tiit Kändler mätta otsast: Jätkusuutlik hingedekuu**
- 62 Vask, esimene kasutust leidnud metall**
Arvi Liiva tutvustab ammu tuntud metalli ja tema pealtnäha ootama- tuid ilminguid vääriskividena
- 65 Panin tähele: vöotkakud**
- 68 Harilik röövlutikas (*Reduvius personatus*) näitab end harva**
Ave Liivamägi ja Peeter Tarlap kirjeldavad putukat, kelle eestikeel- seks nimetuseks sobiks ka tolmu- lutikas: vastsed katavad end igasu- guse sodiga
- 71 Panin tähele: albinootiline ahven**
- 72 In memoriam: Evi Remm, Tullio Ilomets, Aadu Loog, Aivar Leito**
- 74 Kroonika**
- 78 Mikroskoop**
- 79 Ristsõna**
- 80 Ajalugu, sünnipäevad**



Otsides Eesti väärtusi

Kui palutakse nimetada Eesti väärtused, siis tuakse esimeste seas, kui mitte suisa esimesena, esile meie loodus. Kindlasti on üks põhjus selles, et eestlaste side loodusega on veel piisavalt selge ja tugev ning et loodust jagub meile küllaga. Linnainimesel pole vaja ette võtta kuigi pikka sõitu, et jõuda inimtühja metsa või rappa.

Looduse väärtusi kantakse edasi ka kultuuritraditsioonides, raamatutes (nt Valdur Mikita menükid) ning mõistagi ajakirjades, sh Eesti Looduses. Ka suuremad päevalehed ja uudiste portaalid on seadnud sisse keskkonnarubriigid.

Sattusin hiljaaegu Võru maakonna arengustrateegia päevale, kus samu-

ti otsiti ja püüti sõnastada piirkonna väärtusi. Ja ikka viisid need looduskeskkonna ja -maastikeni. Selle kõrval peeti tähtsaks kohalikku inimest ja kultuurilist mitmekesisust, ent tõdeti: kõige selle taustajõud on looduskeskkond, mis on meid kujundanud, innustanud ja õpetanud.

Milliseid kilde Eesti suurest loodusväärtuste laekast käsitleme oktoobrinumbris? Näiteks on lühidalt juttu sellest, et Eesti loomastikus on alates augustist uus kiiliik: paju-lõunakõrsik, keda on kohatud Lõuna-Eestis Karulas. Sellel liigil on omapärane paljunemisstrateegia, mille järgi õnnestuski tema olemasolu kindaks teha.

Ka linnustiku liigirikkus on saanud täiendust: tänavu suvel sai kinnitust, et Eestis pesitseb lääne-pöialpoiss. Varasematel aastatel on teda siin kohatud läbirändajana, kümme aastat tagasi aga sootuks haruldusena.

Neid liike leidub ka mujal Euroopas, seevastu uhtlammimetsi mitte. Tegu on kevaditi liigniiske metsakooslusega, kus inimesel on enamasti igal ajal raske liikuda. Eesti, täpsemalt Jänijõe kaldariba, on ainus koht Euroopas, kus uhtlammimetsa näha saab. Tasub rõhutada, et veel saab, sest on oht ainulaadsest kooslusest ilma jääda.

Teadlaste arvates saaks olukorra päästa, kui taastada loomulik veerežiim. Ent millises Eesti paigas suudab muretult kasvada eksootiline mammutipuu?

Eesti looduskeskkonna väärtuste hindamisest ja äratundmisest on juttu veel mitmes kirjutises. Soovitan süveneda Kaido Kama mõtiskluse, kus ta jõuab Eesti eduloo põhialusteni. Jätakuks vaid inimesel meelegindlust ja julgust oma ahnust taltsutada.

Katu Palo

Foto: Timo Palo



EESTI LOODUS

69. aastakäik Nr 10, oktoober 2018

Toimetuse address:

Baeri maja, Veski 4, 51005 Tartu
e-post estiloodus@loodusajakiri.ee
tel 742 1143

Peatoimetaja **Toomas Kukk**
742 1143, toomas.kukk@loodusajakiri.ee

Toimetaja **Helen Kylvik**
529 4033, helen.kylvik@loodusajakiri.ee

Toimetaja **Juhan Javois**
5661 0851, juhan.javois@loodusajakiri.ee

Toimetaja **Katre Palo**
521 8771, katre.palo@loodusajakiri.ee

Sõnumitoimetaja **Piret Pappel**
piret.pappel@loodusajakiri.ee

Keeletoimetaja **Monika Salo**
742 1186, monika.salo@loodusajakiri.ee

Küljendaja **Raul Kask**
raul@www.ee

Väljaandja: MTÜ Loodusajakiri

Endla 3, Tallinn 10122, 610 4105
www.loodusajakiri.ee
www.facebook.com/estiloodus



Vastutav väljaandja **Riho Kinks**
riho.kinks@loodusajakiri.ee

Tellimine: www.tellimine.ee
617 7717, tellimine@expresspost.ee

Reklaamijuht **Helen Lehismets**
610 4106, reklam@loodusajakiri.ee

Ajakiri ilmub keskkonnainvesteeringute keskuse toetusel



© MTÜ Loodusajakiri, Eesti Loodus®, 2018

Summaries of some articles can be found at our web site www.estiloodus.ee



Trükitud trükikojas Printall

